PÁR PALČIVÝCH OTÁZEK

JOSEF HOLEČEK STÁŽ KTDU

Profesor Vladimír Šlapeta nazývá východní stranu radničního bloku, na níž si generace architektů vylámaly zuby, a která dodnes zeje jako teskné memento uprostřed jednoho z nejvýznamnějších veřejných prostranství celých Čech poměrně trefně „pohřebištěm české architektury". Po více než sto dvaceti letech po první soutěži na novou budovu radnice v místě tzv. Nobileho křídla prostranství zůstává chudobným parčíkem, nemístem příležitostně zahlceným stánky s klobásami a trdelníky, které samy odpovídají na otázku, zda tato bezútěšná situace má vůbec nějaké řešení a budoucnost.

Chceme-li překonat současnou beznaděj, stabilizovanou prakticky posledních sedmdesát let, je nezbytné odpovědět si na několik otázek. Ty vytváří předchůdnou překážku každému, kdo se s místem setkává a pokouší se v něm intervenovat. A stejně tak si na ně vnitřně museli odpovědět i jednotliví studenti ateliéru A4 v letním semestru *2020/2021.*

Jak velkou překážkou je skutečně pro návrh historická genealogie místa?

Sedimentované souvrství materiálních i nemateriálních historických vrstev je zde přítomné doslova na každém kroku. Dříve katolický, dnes husitský Dietzenhofferův svatý Mikuláš, s průčelím komponovaným do stísněného, dnes neexistujícího náměstíčka za Krennovým domem. Dříve utrakvistický, dnes katolický Týnský chrám s majestátními věžemi, vytvářející přirozenou opozici hmotě možné radnice. Znovuobnovený Mariánský sloup, vytvářející kompozici střední části náměstí spolu s rozložitým Šalounovým pomníkem Mistra Jana Husa, hledícím právě mezi sloup a Týnský chrám.

A pozůstalá soustava radničních domů, jejichž dnešní torzální hmota bez východního křídla je ve své stávající podobě fixována již přes šedesát let. Prázdná parcela vybízí k volnému výkladu, ten

je však po jen letmém nahlédnutí do historického vývoje prostředí skoro nemožný. Ne ani tak ze sentimentálních důvodů, jako spíše proto, že není možné libovolný typ intervence obhájit. Místo je nemilosrdné, a vždy se k němu budou upírat všechny zraky veřejnosti laické i odborné, aby si prověřily, jak se ten který návrh v daném prostředí chová.

Středověká radnice vzniká v nároží a při západní hraně náměstí v průběhu první poloviny 14. století. Na sever od věže (která v jádru nese raně gotické předradniční vrstvy patricijského věžového domu) je přestavěn dům Volflina z Kamene, v němž vzniká postupem času hlavní rozsáhlý gotický radniční sál, připisovaný snad parléřovské huti. Naopak v jižních, postupně připojovaných a dodnes stojících domech, se nacházely zejména úřední prostory. V této podobě radnice funguje i přes politické proměny samosprávy a drobné či větší stavební úpravy (zbudování orloje, rozšiřování o další parcely) až do druhé poloviny 18. století, kdy je v duchu osvícenského absolutismu transformována v moderní sídlo byrokratické správy v královském městě Praze.

Pod stavebním vedením Matěje Hummela byl v 80. letech 18.století přepatrován gotický sál a zanikly zásadní středověké prvky radnice, včetně gotického schodiště či řady portálů a zejména původní vrcholně gotické fasády do náměstí. S ohledem na rostoucí byrokracii však tyto úpravy vydržely sotva do první třetiny 19. století, kdy bylo rozhodnuto o kompletní přestavbě. První návrhy do konkurzu podávají úřadové Josef Schöbl a Josef Esch. Mezi jejich návrhy však není rozhodnuto a nakonec je pověřen vypracováním návrhu vídeňský stavební rada Pietro Nobile (návrh viz obr. 1836). Po celé následující století neoblíbená, z Vídně importovaná a naordinovaná neogotická úprava spočívala ve vybudování úplné novostavby v místě středověkých domů. Původně mělo jít o celý radniční blok, pro odpor veřejnosti se však zásahy týkaly jen východní části. Nobileho novostavba sestávala z výrazného zhuštění vnitrobloku a průčelí s výraznými okny s lomenými oblouky směrem ke Krennovu domu. Pouze ikonické průčelí do náměstí, jehož část se dodnes dochovala, bylo dokončeno Paulem Sprengerem.

Po roce 1848 s obnovou samosprávy narůstá byrokracie, stejně jako odpor české odborné veřejnosti s Nobileho křídlem. Obojí vede k vyhlášení první soutěže na úpravy radničního bloku v roce 1901. Od té doby jich proběhne, více či méně oficiálních, celkem osm a každá vzniká v jiném dobovém kontextu.

Kolik různých přístupů se při pokusu o obnovu objevilo?

První soutěže v letech 1901, 1903-4 a 1909 reagují na staroměstskou asanaci – proražení Pařížské ulice a demolici Krennova domu, do té doby jednoznačného kompozičního etalonu náměstí, a neobávají se demolice Nobileho křídla.

V roce 1901 je z *13* návrhů první cena udělena Janu Vejrychovi, který ponechává Sprengerovo průčelí do náměstí a jinak radniční blok poměrně dramaticky přestavuje a doplňuje výrazným neorenesančním nárožím v místě Krennova domu. Za Vejrychem se umisťují Jan Koula, Kamil Hilbert[1], Alois Dlabač a Antonín Balšánek.

V duchu historismu se nese i druhá soutěž, která probíhá již v roce 1903. Dochází pouze k úpravě podmínek a omezení původní struktury středověkých radničních domů určených k demolici. První cenu mezi 16 účastníky získává Antonín Cechner[2], který podobně jako jeho předchůdci doplňuje Nobileho křídlo o výrazný gotický štít. Ještě výraznější neogotika pak pochází z pera Jana Kouly a Antonína Balšánka[4].

V soutěži z roku 1909 rezonuje celková nálada v české architektuře, která osciluje mezi doznívajícím historismem, dekorativní secesí a rodící se modernou a kubismem. Ačkoliv se jí nezúčastní příliš mnoho architektů, ilustruje jejich dobový ideový rozptyl. Vítězným návrhem je spíše konzervativní neorenesanční projekt Antonína Wiehla[9] s výraznými sgrafitovými štíty do náměstí. Druhou cenu získal Theodor Petřík[5], který přišel s výrazně velkoměstskými proporcemi a otevřením průhledu ke kostelu sv. Mikuláše. Na třetím místě se umisťuje Bohumil Hübschmann[3], který v té době soutěží již potřetí. Jeho návrh se vyznačuje projmutým průčelím s výraznou arkádou. Překvapením soutěže jsou však návrhy tehdy mladých architektů, blízkých spolupracovníků a žáků Jana Kotěry – Otakara Novotného[11], Pavla Janáka[10] a především Josefa Gočára[12]. Ti vnáší do soutěže nevídaný pokrok a dynamiku. Novotný především rozsahem své intervence, objímající většinu radničního bloku, Pavel Janák rozšířením radniční budovy i na severní stranu náměstí (s vítězným obloukem v ústí Pařížské ulice) a zejména Josef Gočár svou fantaskní 90 metrů vysokou věží, řešenou jako ocelový skelet s masivní kubistickou morfologií.

U žádné ze soutěží nedošlo k realizaci, ač byl vždy vybrán vítěz. Je velmi pravděpodobné, že

předválečné soutěže byly především ideovým politickým kolbištěm, jejichž cílem bylo spíše medializovat trendy a posuny v české architektuře.

První republika proměňuje tvář náměstí symbolicky – ještě za války je odhalen Šalounův pomník Mistra Jana Husa, *3. listopadu 1918* dochází k demontáži Mariánského sloupu. Samotný magistrát buduje další prostory a akutní potřeba přebudování radnice na nějaký čas opadá. Vrací se až ve třicátých letech, v souvislosti s 600. výročím založení radnice, které je podnětem k vyhlášení soutěže. Její podmínky jsou složitější než dříve – trvají na zachování Sprengerova průčelí, a dále vybízejí k nutnosti řešit nepříznivou dopravní situaci v centru města. V soutěži převládly funkcionalistické návrhy. Ač nebylo uděleno první místo, druhou cenu získaly tři návrhy. Bohumír Kozák s lehkým modernistickým křídlem doplňujícím zbytek Nobileho a František Maria Černý s Josefem Grusem[13] za výraznější intervenci včetně bezprecedentního kolmého křídla v místě Krennova domu, sahajícího téměř k pomníku Mistra Jana Husa. Třetí druhou cenu za podobně efektivní funkcionalistické řešení získala trojice Hilský, Jasenský, Kuželka[17], kteří se ovšem soustředili na maximální využití prostoru vnitrobloku a do náměstí nevstupovali. Řada jiných z celkem *36* návrhů protestně ignorovala podmínku nemožnosti odstranění Sprengerova křídla, a tudíž de facto nesplnila zadání. Porota pobídla městskou radu, aby autory návrhů z užšího výběru oceněných vyzvala k dopracování. K tomu však již s ohledem na politickou situaci nastupující druhé republiky nedošlo.

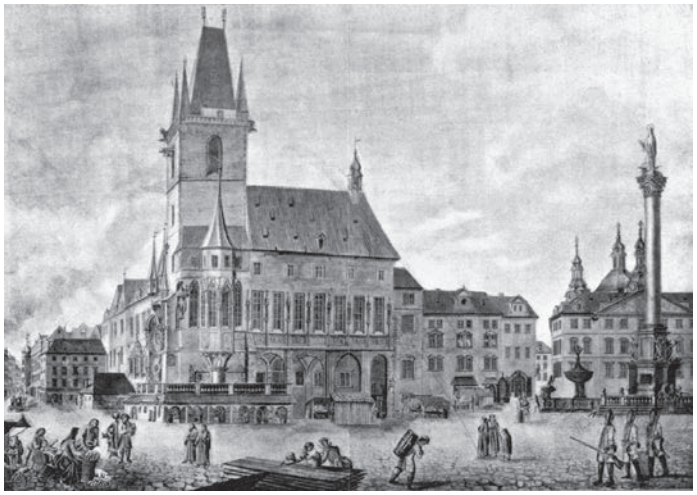
V protektorátním období vznikly dva návrhy – jeden na žádost říšské správy, vytvořený konzervativním architektem Paulem Schmitthennerem v duchu jihoněmecké renesance[18], a druhý navržený Františkem Šrámkem. Jeho projekt se soustředil na umístění všech městských úřadů do středu města, za cenu výrazných urbanistických zásahů, ovšem v duchu fádního říšského klasicismu. Mimo to se dlouhodobě věnoval problematice Bohumil Hübschmann[10]. V roce 1939 představil vlastní návrh, který nastavoval podlaží nad Nobileho křídlo[14], a po válce vydal vlastní rozsáhlou monografii „Sto let Staroměstského rynku a radnice" (1. díl z roku 1946 a 2. díl z roku 1947), věnující se problematice soutěží.

Ve východním křídle Staroměstské radnice se nacházel mezi 5. a 9. květnem 1945 důležitý operační štáb pražského povstání, tudíž muselo čelit ostřelování z německé strany. Východní křídlo bylo zasaženo střelou z kanónu německého tanku a posléze vyhořelo. První poválečná soutěž proběhla roku 1946. Zachování alespoň průčelní stěny sice bylo možné, nezůstalo však v podmínkách, a naopak nově bylo možné řešit i celou severní frontu náměstí. Většina z *92* návrhů představovala pozdně funkcionalistické, případně monumentalisticky klasicizující stavby. Ani v tomto případě se však nenašel vítěz. Druhou cenu obdržel opět František Maria Černý[20], třetí pak Antonín Černý, Adolf Benš[15] a trio Hilský, Podzemný, Tenzer[19]. Zatímco návrh Františka Maria Černého vytvářel dominantní monoblok artikulovaný těžkým kamenným obkladem, ostatní oceněné návrhy si udržovaly apetit předválečné modernistické lehkosti, stejně jako návrhy ostatní – Jaroslava a Karla Fišerových[21], Karla Honzíka[26]. Další výjimku tvořil projekt Bohumila Hübschmanna[10], který se soutěže účastnil naposledy setrval u hmoty Nobileho křídla[16]. Porota doporučila umístěné návrhy vyzvat k dopracování, ani v tomto případě k němu však s eskalací poválečné politické situace nedošlo.

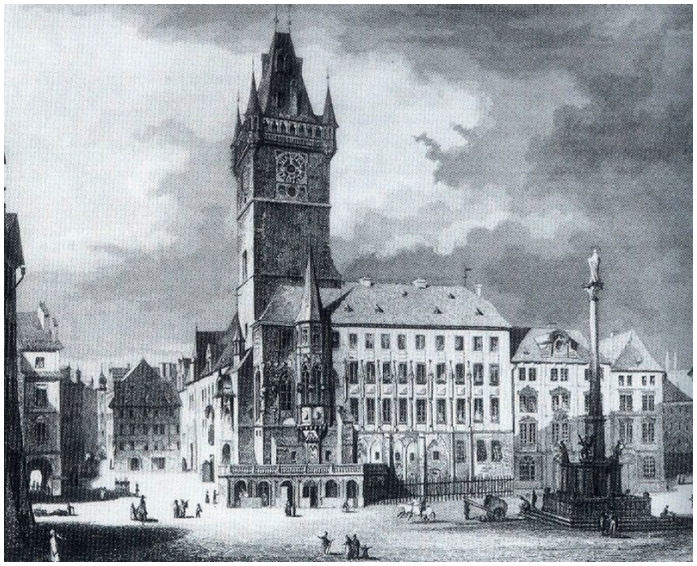
Stalinistické období padesátých letech nepovažovalo dostavbu radnice za klíčové téma. Praha byla rozdělena na městské obvody s vlastními radnicemi, čímž se, alespoň na nějakou dobu, redukovaly prostorové nároky magistrátu (tehdy již Ústředního národního výboru - NVP). V té době také došlo ke stržení torza Nobileho křídla s výjimkou nejjižnějšího pole, sloužícího ke stabilizaci radniční věže. Počátkem šedesátých let se objevuje po patnácti letech první soutěž, která i tentokrát osloví velkou řadu architektů. Z odevzdaných *98* návrhů je uděleno 6 cen a 22 odměn ve 3 pořadích. Přesto i tentokrát chybí první místo. Nejvýraznější návrhy pocházejí od Eugena Kramára s Janem Šprlákem[28], tria Kubišta, Zaplatílek, Kulišťák[22] či Evy a Zdeňka Kunových[27]. Všechny tyto návrhy potlačovaly ústí Pařížské ulice a radniční zástavba se přes nároží rozšiřovala i na severní frontu náměstí.Zároveň se vyznačovaly charakteristickými prvky pozdního modernismu, ovlivněného tendencemi západního mezinárodního stylu. Nejvýraznějším v tomto ohledu byl nesoutěžní návrh Bohuslava Fuchse[24]. Výjimku naopak tvořil například konzervativnější návrh dvojice Milan Pavlík a Václav Vohlídal[23], který artikuloval původní historické hmoty, včetně Krennova domu.

V určitém ohledu rozporuplné výsledky soutěže (přinejmenším z hlediska vlivu na historické centrum města) vedly k redukci zadání na přelomu let

1770

1800

1836

1870

1900

1904

1945

2020

JOSEF HOLEČEK

1966 a 1967. Nově se měly návrhy vyjadřovat pouze k prostoru bývalého Nobileho křídla. V té době byla většina ze 75 návrhů již inspirována brutalistními vlivy, zejména na třetí nejvyšší příčce umístěná dvojice Jaroslav Šusta a Ladislav Vrátník[29]. Osobitým přístupem se vyznačovaly návrhy mladších architektů Jana Čejky[25] a Jana Bočana[30] umístěné na čtvrtém místě. I přesto však považovala konzervativnější část poroty, v níž působili například V. V. Štech či Alois Kubíček, mnohé návrhy za zcela nepřijatelné s ohledem na kontext takto významné historické situace. Ačkoliv Šusta s Vrátníkem mohli návrh rozpracovat do podrobnější studie, s nástupem normalizace opět téma dostavby radnice přestalo rezonovat.

Za povšimnutí stojí neoficiální soutěž mladých architektů, která byla svolána jednoho prosincového dne v roce 1978 Jiřím Ševčíkem do suterénu hospody U Prince, a k níž dal podnět při své listopadové návštěvě Prahy sám Charles Jencks. Většina návrhů se nesla v mírně satirickém duchu, což bylo dáno jednak náladou poloviny sedmdesátých let, a jednak i mezi mladými architekty sdíleným povědomím, že dostavba Staroměstské radnice je zkrátka úkol nemožný. To nejlépe reprezentují návrhy Tomáše Pštrosse s Michalem Brixem, Petra Keila[31] či Josefa Pleskota[36].

Výsledky úzké soutěže několika tvůrců lehce rezonovaly společností, ale uspořádat otevřenou architektonickou soutěž se NVP se Svazem architektů rozhodli až o deset let později, v roce 1987. Do zcela veřejného klání bylo přihlášeno rekordních *227* návrhů napříč všemi architektonickými generacemi i styly. Mnozí architekti se vraceli k pozdně modernistickým tendencím oživeným sedmdesátými lety, jiní experimentovali s hi-techem či postmodernou. Šíře ukazovala především lačnost po velkých soutěžích, či spíše soutěžním prostředí obecně, které neexistovalo, jsa řízeno normalizačními projekčními ústavy. Ani v roce 1987 ovšem nebyl označen vítěz. Byla oceněna řada návrhů, třetí cenu získali Neda a Miloslav Cajthamlovi[40], trojice Koutský, Kozel, Leníčková[33] a Ivan Šuhajík[34]. Objevila se řada excentrický návrhů – mezi všemi zejména spektakulární eliptický válec Emila Přikryla[38], zborcená plocha Jakuba Ciglera[37], pyramida Karla Pragera[39] či most na náměstí Jana Palacha Milana Knížáka[32]. V rámci výstavy na Staroměstské radnici však největší pozornost veřejnosti strhl návrh Milana Pavlíka a Františka Kašičky[35] – ti navrhli obnovu původní hmotové struktury před výstavbou Nobileho křídla (respektive přepatrováním původní radnice) a demolicí Krennova domu.

Neudělení prvního místa však nezavázalo k ničemu, soutěž se těšila velkému zájmu veřejnosti, ale po sametové revoluci opět opadá zájem o celostní řešení situace touto formou. Návrhům je věnována pozornost zejména na vysokých školách architektury. Ukazuje se, že nejen "velké" dějiny náměstí, popravování pánů či defenestrace, ale i tyto soutěže jsou dnes součástí těchto dějin. Přesto je třeba klást si jinou otázku.

Proč si na návrhu vylámalo zuby už tolik generací?

Jako nejjednodušší odpověď se možná jeví, že většina soutěží probíhala v období před výraznými politickými převraty, a tak nebylo možné započatou práci dokončit, případně najednou nebyly kapacitní potřeby (což je případ zejména počátku dvacátého století).

Tato odpověď je ovšem spíše politicko-historická. Pravý důvod tkví nejspíš jinde. Nikdy se neobjevil návrh, s nímž by se politická reprezentace a případně i veřejnost natolik ztotožnily, aby existovala okamžitá motivace k realizaci. Jistou roli hraje ve zpětném pohledu fakt, že si s kontextem návrhu mnohé generace zkrátka nelámaly hlavu. Od doby fenomenálního návrhu Josefa Gočára z roku 1909 se většina návrhů hlásí vždy k soudobému přístupu, což nejednou vystupuje v prostředí Staroměstského náměstí jako problematické. Není divu, že se tak řada návrhů snaží přijít i s alternativními řešeními, které jednoznačně artikulují historický kontext náměstí – ať již v rovině hmotové, tak v rovině detailu. A není divu, že se často setkávají s velkou podporou veřejnosti. Za všechny lze přinejmenším zmínit již výše citovanou studii Milana Pavlíka s Františkem Kašičkou z poslední soutěže v roce 1987, obnovující předjosefinskou situaci, která byla stabilní po více než tři sta let. Podobným způsobem pracuje i architekt Jiří Stratil, který se již mnoho let pokouší najít adekvátní podobu pro dostavbu radničního bloku v charakteristických pozdně gotických a renesančních formách. Považuje za důležitou obnovu severojižní uliční fronty, bez nutnosti obnovy hmoty Krennova domu.

Přece však Krennův dům leckdy vystupuje jako naprosto klíčové těžiště obnovy struktury náměstí. Bylo tomu tak i ve výsledném doporučení pracovní skupiny Útvaru rozvoje hl. m. Prahy, která na počátku minulé dekády hledala odpověď na otázku, co provést s náměstím dál. Skupina, která se zformovala okolo architekta Václava Králíčka a sdružovala architekty, teoretiky, politiky i kunsthistoriky,

byla svým způsobila reakcí na to, že se nepodařilo v průběhu primátorování Pavla Béma vyhlásit původně plánovanou soutěž.

Cílem analýzy bylo skutečně podrobně a důsledně prozkoumat historický vývoj náměstí a učinit jasné a srozumitelné závěry a doporučení, jak s prostorem nakládat dál, bez ohledu na případné vypsání soutěže. Závěrečný dokument se nikdy nestal závazným, mnohé jeho výsledky ale mohou překvapit: za ústřední cíl si dával obnovu situace náměstí před rokem 1800, podobně jako Pavlíkův soutěžní návrh. Radnice však nebyla obnovována v plné šíři – šlo pouze o původní dům Volflina z Kamene s rozlehlou gotickou síní ze 14. století. Oproti tomu hmota Krennova domu je doplněna v plném rozsahu. Klíčem k interpretaci náměstí však podle pracovní skupiny není dostavět a určit parcelu samotnou, nýbrž pochopit celkovou vrstevnatost a hierarchii prostranství. Obnoven tak měl být dnes již stojící Mariánský sloup či Krocínova kašna, jejíž zásadní partie se nacházejí v lapidáriu Národního muzea. Klíčová je obnova propojení a vazeb veřejného prostranství – zejména šlo o průchody radničním blokem z Malého náměstí, či obnovení průchodu Mikšovým domem v jižním průčelí radnice směrem do středu bloku. Výsledky pracovní skupiny nebyly nikdy výrazněji veřejně diskutovány – mohlo by přitom jít o velmi užitečný příspěvek pro debatu o budoucnosti prostranství, který jasně odpovídá na to, proč je hledání řešení tak náročné.

Řešením východní strany náměstí totiž nemusí být nutně taková odpověď, která je výsledkem absolutní ideové jednoty dané doby – na přelomu 19. a 20. století Wiehlovská neorenesance, ve čtyřicátých letech Honzíkovský modernismus, v šedesátých letech dozvuk východního pojetí mezinárodního stylu, v osmdesátých letech (bez ohledu na politickou situaci) ozvuk postmoderny, zvěstovaný Přikrylovou fantaskní elipsou. Kdyby tomu tak totiž bylo, dost pravděpodobně bychom nakonec na místě již nějakou radnici měli. První místo bylo naposledy uděleno v roce 1909 a od té doby již jen druhé příčky či odměny. Je to skutečně politickou nepřízní doby, případně nedostatkem politické odvahy (jak se obecně říká)? Anebo je příčinou absence skutečně kvalitního návrhu, který by na místo patřil? A nesouvisí to nakonec i s otázkou, jestli má na takovém místě skutečně stát budova radnice?

Jaká funkce aneb odpovědi ateliéru A4

Všechny soutěže, které od roku 1901 do roku 1987 proběhly, předpokládaly, že místo bude hlavním reprezentativním prostorem městské správy. V ranějších návrzích se počítalo i s umístění magistrátní administrativy. Tato potřeba byla redukována s vybudováním nových kancelářských a reprezentativních prostor magistrátu. V roce 1905 to byla budova městského finančního úřadu od Osvalda Polívky na Mariánském náměstí, v druhé polovině 20. let pak primátorská rezidence v budově městské knihovny od Františka Roitha tamtéž a úřední budova od Oktáva Koutského a Vladimíra Ježka na rohu Kaprovy a Platnéřské ulice. Zejména od šedesátých let jsou těžištěm návrhů rozsáhlé zasedací sály, které často předurčují celkovou hmotu stavby, a doplňují je plochy foyer, galerií či restaurací.

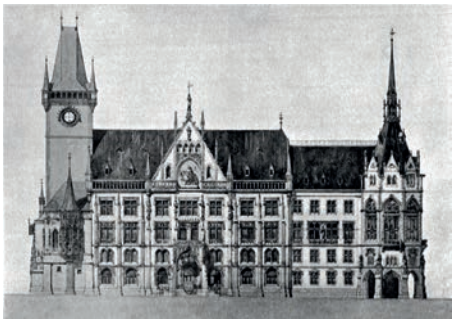
Tato tendence „odbyrokratizovat" klíčové historické místo českých dějin je patrná zejména na studentských návrzích rodících se od devadesátých let. Zůstává potřeba umisťovat do prostoru emblematické veřejné stavby, jejich program však postihuje pestřejší funkce. Prakticky každý rok se zadání objeví alespoň v jednom z mnoha ateliérů na některé z architektonických škol v České republice.

Trend byl patrný i letos v ateliéru Architektury 4 Romana Brychty na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Obligátní radniční funkce se nechopil nikdo (troufám si říct, že je to dokonce škoda). Experimentovalo se s jinými městotvornými stavbami, v různé škále jejich otevřenosti pro nejširší veřejnost. Zásadní moment, přítomný u většiny návrhů, je snaha vytvořit opozitum k turistické vytíženosti náměstí. Proti „disneylandizaci" prostoru se staví poklidné oázy, rajské dvory. To je patrné zejména v návrzích dvojic Hany Turnovské s Matějem Hofmanem a Aleše Rezlera se Samuelem Ciglerem. V obou případech náměstí zaujímá zdánlivě exkluzivní funkce studentského domu s ubytováním, který je v parteru veřejně přístupný a vytváří nárazníkovou zónu pro vyšší podlaží a hlubší trakty přístupné jejich hlavním uživatelům.

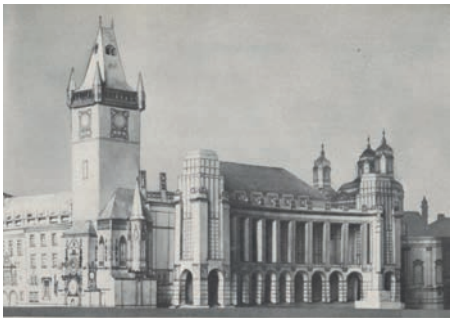
Polyfunkční kulturní platformy navrhují Glib Sydorenko a Adam Kocík. Lehké skořápky nad veřejným prostranstvím vytvářejí prakticky jen zastřešené náměstí, sloužící různorodému kulturnímu programu, v Adamově případě je návrh doplněný o prostor tržnice.

O něco dále polyfunkční variace posouvají Martina Procházková a Kryštof Uhlík. V Martinině případě zde převládá péče o duchovní zdraví společnosti, reprezentovaná mírovým institutem, který

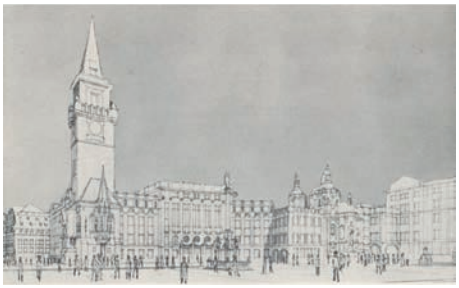
1 1901, Kamil Hilbert *(2. cena)*
2 1903-4, Antonín Cechner *(1. cena)*
3 1909, Bohumil Hübschmann *(3. cena)*
4 1903-4 Jan Koula a Antonín Balšánek *(odměna)*
5 1909, Theodor Petřík *(2. cena)*

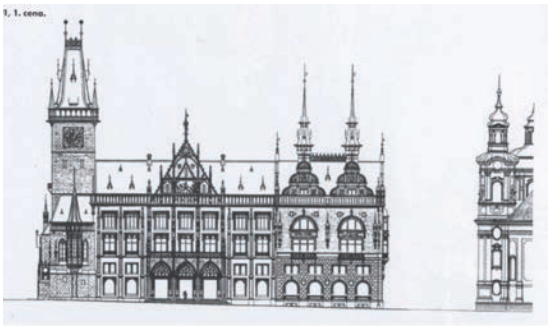
1

2

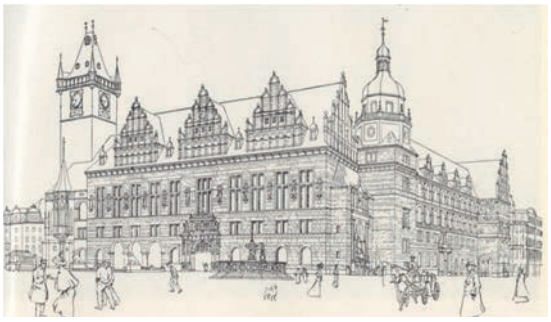

3

4

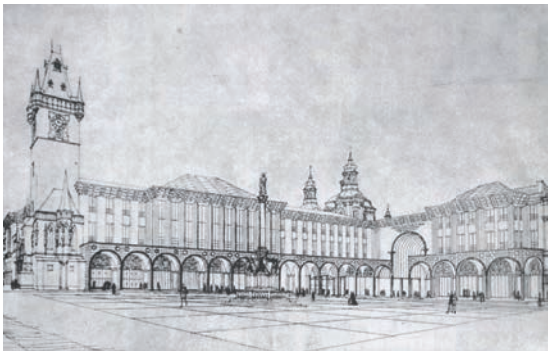

5

6

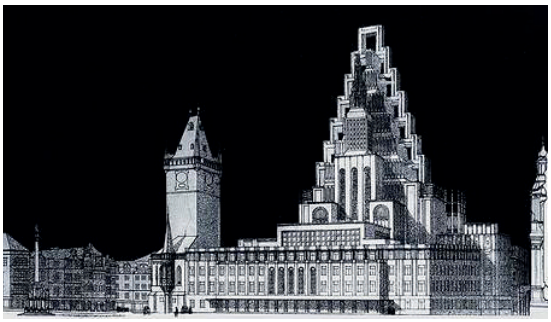
7

8

9

10

6 1901, Jan Vejrych *(1. cena)*
7 1909, Antonín Wiehl *(1. cena)*
8 1909, Pavel Janák
9 1909, Otakar Novotný
10 1909, Josef Gočár

uzávorkovává turbulentní minulost náměstí a snaží se ji analyzovat s patřičným historickým odstupem. V Kryštofově případě pak jde spíše o péči tělesnou, což odráží návrh lázní a sportovišť.

Naopak možnost odvrácení do minulosti a vytvoření jakéhosi metapamátníku místa provádí Mariia Khositashvili, která zastřešuje celý prostor nad bývalou radnicí subtilní a transparentní halovou konstrukcí, pod níž mohou probíhat „pod dohledem veřejnosti" archeologické výzkumy starších historických vrstev, kterých je v místě prokazatelně nespočetně. Do hmoty Krennova domu navrhuje muzeum, v němž je celý vývoj náměstí tematizován a jsou v něm prezentovány archeologické nálezy nejen z místa, ale i z celého území vnitřní Prahy vůbec.

Návrhy završuje okružní ochoz Tadeáše Stolína. Nakolik jsou všechny ostatní pokusem intervenovat bezprostředně do náměstí, v jeho případě jde naopak o vytvoření naprostého odstupu. Nejsem součástí, získávám naopak naprostý nadhled, z něhož se pokouším nestranně náměstí a jeho dějinnou roli reflektovat. Otázkou zůstává, zda je tato perspektiva vůbec možná. Většina návrhů se o ni více či méně pokouší, zároveň však sami netušíme, co tato „neutralita" znamená.

Mnohem důležitější než to, že se liší jednotlivé návrhy funkčně, je jejich morfologické určení. Jakkoliv se totiž většina snaží vymanit z historické situace náměstí před rokem 1901, kdy došlo k demolici Krennova domu, téměř všechny návrhy se nakonec ubírají cestou dialektického napětí dvou hmot – jedné v severní části prostranství, zastiňující chrám sv. Mikuláše a zaslepující druhotný průraz Pařížské ulice, a druhé při staroměstské věži, s uliční čarou kopírující původní gotické a později Nobileho křídlo radnice.

Tohoto napětí dvou hmot se drží prakticky všechny návrhy, bez ohledu na funkci, půdorysnou stopu a řešení či celkový objem. Výjimkou jsou programově formálně akontextuální návrhy, reprezentované Kryštofovými lázněmi a Tadeášovým ochozem. Svým způsobem jde nakonec o bezprostřední reakci na analýzu Útvaru rozvoje města z roku 2013, která konstatovala prakticky totéž. Dobíráme se tedy přece možné odpovědi?

Dopadne to někdy nějak?

Můj spolubydlící David Payne, vystudovaný archeolog a filmový režisér říká, že by bylo vhodné projekt nové radnice dostavět ke stému výročí odstranění Nobileho křídla, k němuž došlo v roce 1948. Symbolicky by tak příběh uzavřelo další století – sto let Nobileho křídla, sto let prázdna. Při tempu výstavby v České republice to ovšem zcela neironicky znamená, že příští městská rada by se měla pomalu začít zabývat přípravou zadání soutěže.

A nebo by bylo možné se spokojit se závěry analýzy URM a navrhovat již jen ryze akademicky?

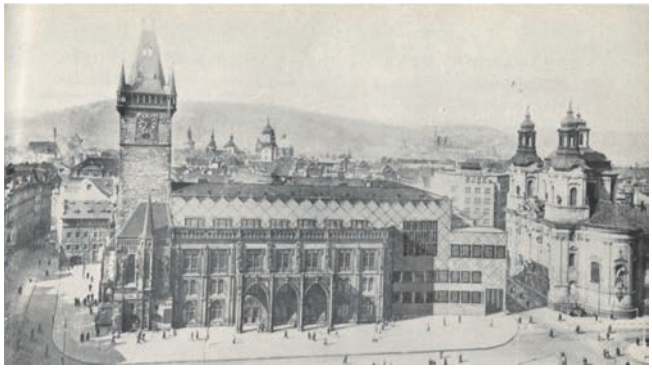
Možná by stálo za to vzít všechny návrhy za posledních 120 let soutěží, vystavit je anonymně vedle sebe a pak udělat celopražský (celostátní) plebiscit. Nejspíš bychom byli překvapeni, jak by nakonec hlasování o Golgotě české architektury dopadlo. Výraz pohřebiště, použitý profesorem Šlapetou, je zde možná přílišným eufemismem. Pohřebiště je místem převrstveného klidu, Golgota je místem utrpení. Trpěli zde účastníci dějin, trpěli zde architekti. Ti všichni si zaslouží, aby bylo jejich dílo tematizováno.

Práce další generace z nich právě držíte v ruce.

11

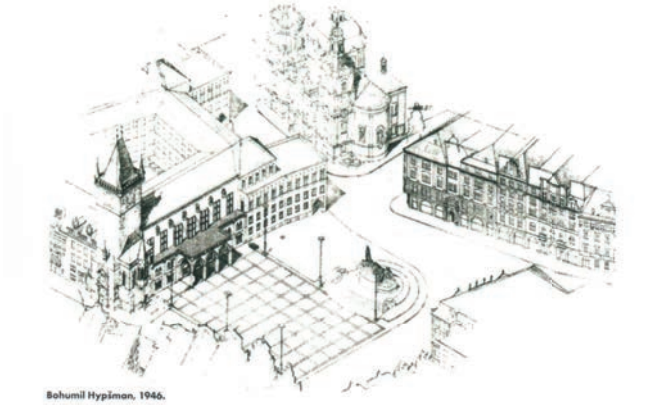
12

13

14

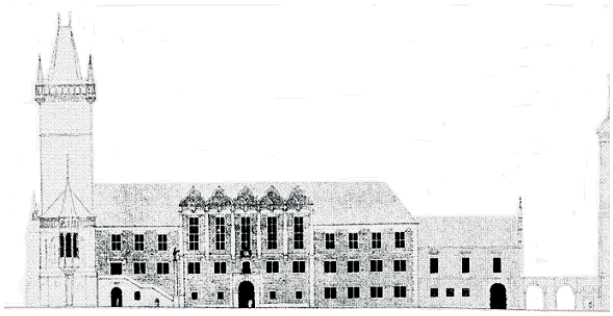

Bohumil Hypšman, 1946.

15

16

17

dav Hilský, Richard F. Podzemný, Antonín Tenzer – 1946, 3. cena.

18

19

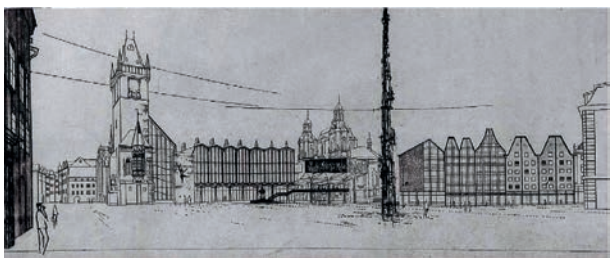

20

Jiří Kubišta, Bohuslav Zaplatílek, Jiří Kulířák – 1963, cena.

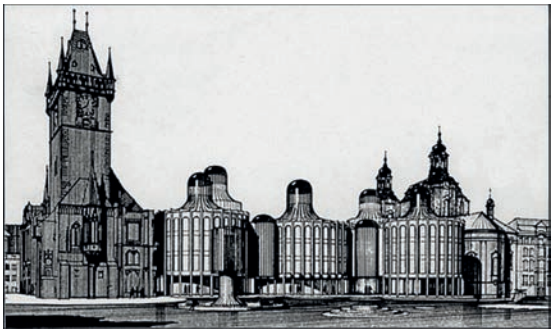
21

22

23

24

15

26

27

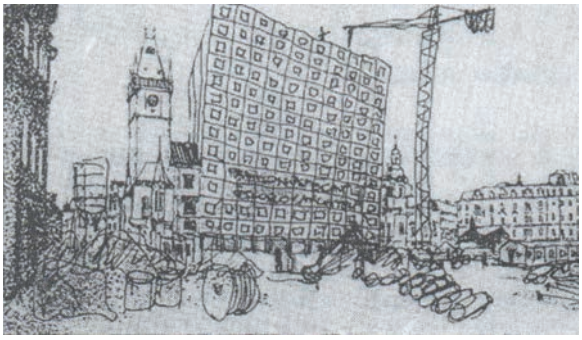

11 1936, F. M. Černý a Josef Grus *(2. cena)*
12 1939, Bohumil Hübschmann (nesoutěžní)
13 1946, Adolf Benš *(3. cena)*
14 1946, Bohumil Hübschmann
15 1938, Václav Hilský, Karel Koželka, Rudolf Jasenský
16 *(2. cena)*
17 1942, Paul Schmitthenner *(nesoutěžní návrh)*
1946, Václav Hilský, Richard F. Podzemný, Antonín
18 Tenzer *(3. cena)*
19 1946, František Maria Černý *(2. cena)*
1946, Jaroslav a Karel Fišerovi *(odměna)*
20 1963, Jiří Kubišta, Bohuslav Zaplatílek, Jiří Kulišťák
21 *(cena)*
22 1963, Milan Pavlík, Václav Vohlídal *(cena)*
1963, Bohuslav Fuchs, nesoutěžní
23 1966-7, Jan Čejka *(4. cena)*
24 1946, Karel Honzík *(1. odměna)*
25 1963, Eva Kunová, Zdeněk Kuna *(cena)*
26 1963, Eugen Kramár, Ján Šprlák *(cena)*
27 1966-7, Jaroslav Šusta, Ladislav Vrátník *(3. cena)*

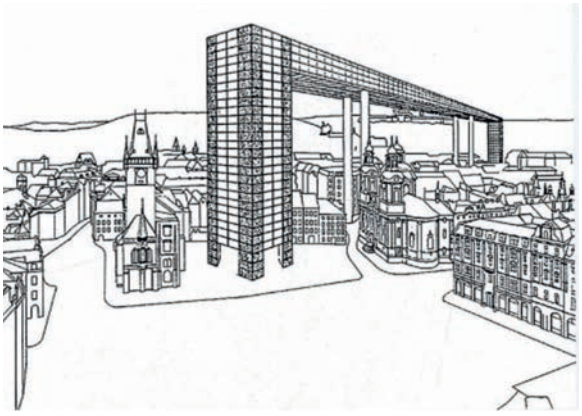
28

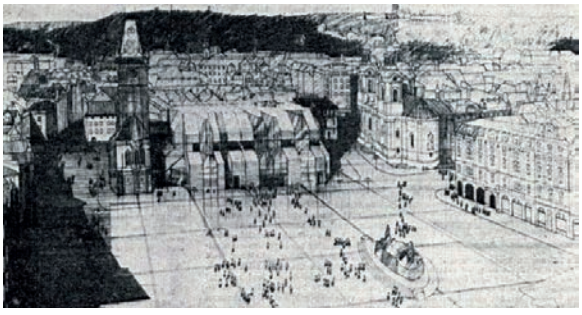
29

30

31

32

33

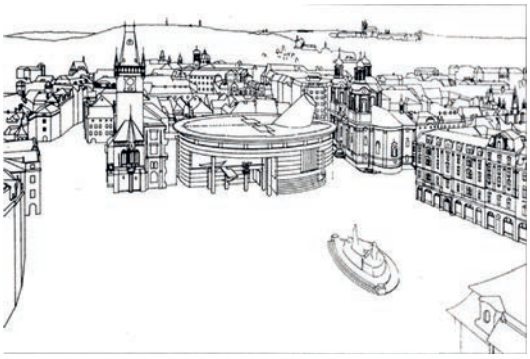
34

35

36

37

38

28 1966-7, Jan Bočan *(4. cena)*
29 1978, Petr Keil *(neoficiální soutěž)*
30 1987-88, Milan Knížák
31 1987-88, Karel Koutský, Jan Kozel, Vladimíra Leníč-
32 ková *(3. cena)*
33 1987-88, Ivan Šuhajík *(3. cena)*
1987-88, Milan Pavlík, František Kašička, Marie Pav-
34 líková *(cena veřejnosti)*
35 1978, Josef Pleskot *(neoficiální soutěž)*
1987-88, Jakub Cigler
36 1987-88, Emil Přikryl
37 1987-88, Karel Prager
38 1987-88, Neda a Miloslav Cajthamlovi *(3. cena)*

Prameny:
DRAGOUN, Zdeněk et al. Staroměstská radnice. 1. vydání v jazyce českém. Praha: Foibos Books s.r.o., 2018. 198 stran. Slavné stavby. ISBN 978-80-88258-07-0.

HYPŠMAN, Bohumil a VOJTÍŠEK, Václav. Sto let staroměstského rynku a radnice. Ve vydání prvním. V Praze: Pražské nakladatelství V. Poláčka, 1946-1947. 2 svazky (78 stran, 1 nestránkovaný složený list obrazové přílohy; 52 stran).

Rehabilitace prostoru Staroměstského náměstí a okolí - koncepce dalšího postupu doporučená pracovní skupinou primátora (2014)

https://beau.wgz.cz/rubriky/besedy-revue-beau/2-o-dostavbe-staromestske

https://beau.wgz.cz/rubriky/besedy-revue-beau/3-o-soutezi-na-dostavbu-radnice

https://stratil.blog.idnes.cz

https://www.milujuprahu.cz/promeny-staromestske-radnice/

Obrázky pocházejí z výše uvedených knižních a internetových zdrojů.